

Krav om relevant kompetanse for å undervise i fag Udir-3-2015

Kompetansekrav for å kunne bli tilsatt i undervisningsstilling og krav om at undervisningspersonale (heretter kun kalt lærerne) må ha relevant kompetanse i fagene de skal undervise i.

RUNDSKRIV SIST ENDRET: 29.06.2017

I dette rundskrivet omtaler vi krav til kompetanse for å undervise i grunnskolen og den videregående skolen. Tilsetningskravene behandles ikke særskilt.

[Mer om tilsetting og undervisningskompetanse](#)

Revisjoner og endringer: se kapittel 8.

Innhold

1. Bakgrunn

2. Kompetansekrav for å undervise på barnetrinnet

2.1 Hvilke krav stilles

2.2 Hvem omfattes av kompetansekravene

3. Kompetansekrav for å undervise på ungdomstrinnet

3.1 Hvilke krav stilles

3.2 Hvem omfattes av kompetansekravene

4. Kompetansekrav for å undervise i den videregående skolen

4.1 Hvilke krav stilles

4.2 Hvem omfattes av kompetansekravene

5. Kompetansekrav for å undervise i private skoler

6. Hva som svarer til studiepoeng

7. Unntak

7.1 Midlertidig tilsatte og tilsatte på vilkår

7.2 Unntak når det er nødvendig – opplæringsloven § 10-2 fjerde ledd

7.3 Andre unntak?

8. Endringer

Relevante rettskilder

1. Bakgrunn

I 2012 vedtok Stortinget at undervisningspersonale som hovedregel skal ha relevant kompetanse i det faget han eller hun skal undervise i. Bestemmelsen trådte i kraft 1. januar 2014. Tidligere gjaldt kun tilsetningskrav, og en som tidligere ble ansatt som for eksempel norsklærer kunne undervise i andre fag, selv om vedkommende ikke oppfylte krav om kompetanse som var oppstilt for andre fag.

Krav om relevant kompetanse for undervisning ble gjort gjeldende for lærere som ble utdannet etter 1. januar 2014, og var fastsatt i opplæringsloven (oppl.) § 10-2 og kapittel 14 i forskrift til opplæringsloven (forskriften). Den 15. juni 2015 vedtok Stortinget endringer i oppl. § 10-2, som blant annet medførte at kompetansekravene som utgangspunkt gjaldt alle fast ansatte lærere, uansett utdanningstidspunkt. Unntaket som kun gjaldt ungdomstrinn med færre enn 60 elever ble også opphevet, og disse skolene må nå følge de samme reglene som andre skoler.

I desember 2016 vedtok Stortinget igjen en lovendring, som gir lærere utdannet før 1. januar 2014, eller som senere har bestått allmennlærerutdanningen, en tidsbegrenset

dispensasjon fra kravene til relevant kompetanse for å undervise i det enkelte fag. Dispensasjonen gjelder frem til 1. august 2025.

Oppl. § 10-2 gir Kunnskapsdepartementet hjemmel til å gi nærmere forskrifter om relevant kompetanse for de som skal undervise på ulike årstrinn og i ulike skoleslag. Departementet kan også fastsette at det ikke skal stilles krav om relevant kompetanse i enkelte fag. Kravene til kompetanse fremgår av kapittel 14 i forskrift til opplæringsloven.

2. Kompetansekrav for å undervise på barnetrinnet

2.1 Hvilke krav stilles

For å undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på barnetrinnet må den som skal undervise ha 30 studiepoeng som er relevante for det aktuelle fag, i tillegg til å oppfylle tilsetningskravene. Kravet om formell kompetanse for å undervise i engelsk er nytt fra 1. august 2015. Kravene til kompetanse er de samme på alle årstrinn på barnetrinnet.

Kompetansekravene gjelder også dersom opplæringen i disse fagene gis som spesialundervisning, med mindre kravet kan fravikes med hjemmel i opplæringsloven § 5-5 tredje ledd.

I øvrige fag er det ikke krav om relevante studiepoeng for å undervise.

Med norsk menes alle former for norskopplæring i grunnopplæringen, herunder særskilt norskopplæring, norsk for elever med samisk som førstespråk og norsk for hørselshemmede. Kravet om relevant kompetanse for å undervise i faget samisk gjelder uavhengig av om elevens opplæringspråk er samisk eller ikke, uavhengig av om samisk er elevens førstespråk eller andrespråk og uavhengig av hvilket nivå i læreplanen eleven følger.

2.2 Hvem omfattes av kompetansekravene

På barnetrinnet gjelder kravene for fast ansatte lærere som er utdannet etter 1. januar 2014,

og som skal undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og/eller matematikk. Kravet gjelder ikke for de som før 1. januar 2014 hadde kompetanse etter dagjeldende tilsetningskrav, eller som senere har fullført allmennlærerutdanningen. Disse har dispensasjon fra kravet frem til 1. august 2025.

3. Kompetansekrav for å undervise på ungdomstrinnet

3.1 Hvilke krav stilles

For å undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på ungdomstrinnet, må læreren ha 60 studiepoeng som er relevante for faget. Dette kravet kommer i tillegg til tilsetningskravene. Med engelsk menes opplæring i ordinær engelsk, opplæring i fordypning i engelsk og opplæring i engelsk for hørselshemmede. Hva som menes med fagene norsk og samisk vurderes på samme måte som på barnetrinnet i forskriften, se punkt 2.

For valgfagene, arbeidslivsfag og utdanningsvalg er det ikke et krav om relevante studiepoeng for å undervise i fagene. Den som skal undervise må, på samme måte som tidligere, oppfylle tilsetningskravene.

For andre fag enn de som er nevnt i de to foregående avsnittene, kreves 30 relevante studiepoeng for å undervise i det enkelte fag, i tillegg til tilsetningskravene.

Kravene om 30 eller 60 relevante studiepoeng gjelder også dersom opplæringen i det aktuelle faget gis som spesialundervisning, med mindre kravet kan fravikes med hjemmel i opplæringsloven § 5-5 tredje ledd.

3.2 Hvem omfattes av kompetansekravene

På ungdomstrinnet gjelder kravene for fast ansatte lærere som er utdannet etter 1. januar 2014.

Kravet gjelder ikke for de som før 1. januar 2014 hadde kompetanse etter dagjeldende tilsetningskrav, eller som senere har fullført allmennlærerutdanningen. Disse har

dispensasjon fra kravet frem til 1. august 2025. Fra 1. august 2025 vil kravet om relevant kompetanse for å kunne undervise norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk eller matematikk gjelde alle fast ansatte lærere.

4. Kompetansekrav for å undervise i den videregående skolen

4.1 Hvilke krav stilles

For alle fag i den videregående skolen, bortsett fra faget yrkesfaglig fordypning, kreves det relevant kompetanse for å undervise i faget. Dette kravet kommer i tillegg til tilsetningskravene. Relevant kompetanse skal som hovedregel bestå i 60 studiepoeng som er relevante for det aktuelle faget. For Vg3 i skole gjelder kompetansekravene også der elevene gis deler av opplæringen i bedrift.

Unntaket er de yrkesfaglærerne som er tilsatt på bakgrunn av forskrift til opplæringsloven § 14-4 andre ledd bokstav d (fagbrev/svennebrev/annen yrkesfaglig utdanning i videregående opplæring, to års yrkesteoretisk utdanning utover videregående skole og fire års yrkespraksis etter videregående opplæring). For denne gruppen kreves ikke 60 relevante studiepoeng, men minst ett av de to årene med yrkesteoretisk utdanning utover videregående skole må være relevant for å undervise i faget.

Kravet om 60 relevante studiepoeng gjelder også dersom opplæringen i det aktuelle faget gis som spesialundervisning, med mindre kravet kan fravikes med hjemmel i opplæringsloven § 5-5 tredje ledd.

4.2 Hvem omfattes av kompetansekravene

Kravet om relevant kompetanse i undervisningsfag gjelder for fast tilsatte lærere som ble utdannet etter 1. januar 2014.

5. Kompetansekrav for å undervise i

private skoler

Kravene gjelder, som tidligere nevnt, i utgangspunktet de som skal undervise i private skoler i samme utstrekning som undervisningspersonale i offentlige skoler.

Kunnskapsdepartementet kan imidlertid godkjenne alternative kompetansekrav for undervisning ved skoler som er godkjent på bakgrunn av en anerkjent pedagogisk retning. For steinerskoler med godkjenning etter privatskoleloven har Kunnskapsdepartementet allerede godkjent slike alternative kompetansekrav for undervisning. Ved steinerskolene gjør derfor daglig leder en vurdering av om de som etter privatskoleloven kan tilsettes, har tilstrekkelig fagkompetanse til å undervise i det enkelte fag/emne. Det understrekes at den ovennevnte godkjenningen ikke gjelder for tilsetting, og at kravene til tilsetting er uendret.

6. Hva som svarer til studiepoeng

I forskriften § 14-10 er det tydeliggjort at det ikke bare er et gitt antall studiepoeng som anses som relevant kompetanse. Også tilsvarende omfang av høyere utdanning, f.eks. angitt i vekttall, års-, halvårs- eller kvartårsenheter eller utenlandsk angivelse av studiepoeng, regnes for å tilfredsstille krav om studiepoeng. En halvårsenhet eller 10 vekttall tilsvarer 30 studiepoeng. Utenlandsk utdanning må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

7. Unntak

7.1 Midlertidig tilsatte og tilsatte på vilkår

Kravet om relevant kompetanse gjelder ikke de som er midlertidig tilsatt etter opplæringsloven § 10-6 eller etter arbeidsmiljøloven, eller de som er tilsatt på vilkår etter opplæringsloven § 10-6a.

Dersom det ikke er søkere som fyller kompetansekravene for tilsetting, kan andre tilsettes midlertidig. Tilsettingsforholdet kan maksimalt vare til og med 31. juli.

Dersom det ikke er søkere som fyller kompetansekravene for tilsetting, kan en annen søker

som er i gang med relevant utdanning, tilsettes på det vilkår at utdanningen blir fullført. Tilsettingsforholdets lengde avtales mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Dersom utdanningen blir fullført innen den tidsfristen som er avtalt, går arbeidsforholdet over til fast tilsetting. I motsatt fall skal arbeidsforholdet i utgangspunktet avsluttes ved utløpet av det avtalte tidsrommet.

7.2 Unntak når det er nødvendig – opplæringsloven § 10-2 fjerde ledd

Det er mulig for skoleeier å fravike kravet om relevant kompetanse i undervisningsfag dersom skolen ikke har nok kvalifisert undervisningspersonale i faget. Det er en forutsetning at fagene er fordelt mellom lærere slik at kravene kan bli fylt i størst mulig grad. Det er et vilkår at slikt unntak er nødvendig. Det er skoleeier som vurderer om det er nødvendig at en lærer underviser i et fag, selv om han/hun ikke oppfyller kravet om relevant kompetanse i et undervisningsfaget. Det er dermed også skoleeiers ansvar å vurdere om det kan settes i verk tiltak som gjør det unødvendig å fravike kompetansekravene. Dette innebærer ikke et krav om å avslutte eller endre arbeidsforhold, eller om å tilsette flere lærere enn virksomheten trenger.

Skoleeier må ta stilling til spørsmålet om det er nødvendig å fravike kompetansekravene for hvert skoleår, jf. opplæringsloven § 10-2 fjerde ledd. Avgjørelser om unntak etter denne bestemmelsen er ikke enkeltvedtak, og reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven gjelder derfor ikke. Skoleeier kan delegere oppgaven til den enkelte skoles ledelse.

7.3 Andre unntak?

Som nevnt under 2.1, 3.1 og 4.1 gjelder kompetansekravene også dersom opplæringen i disse fagene gis som spesialundervisning, med mindre kravet kan fravikes med hjemmel i opplæringsloven § 5-5 tredje ledd: «Krav etter § 10-2 kan fråvikast i vedtak om spesialundervisning dersom ei konkret vurdering av eleven og den spesialundervisninga som skal bli gitt, tilseier det». Slike unntak må grunngis ut fra faglig-pedagogiske årsaker.

Som nevnt under 2.2 og 3.2 har noen lærere dispensasjon fra kravet om relevant kompetanse for å undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk i grunnskolen. Dette gjelder lærere som før 1. januar 2014 hadde kompetanse etter dagjeldende tilsettingskrav, eller som senere har fullført allmennlærerutdanningen.

Disse har dispensasjon fra kravet frem til 1. august 2025.

Den tidligere særregelen for skoler med årstrinn 8–10 med færre enn 60 elever og færre enn fem lærerårsverk på disse årstrinnene, er opphevet fra og med 1. august 2015.

8. Endringer

12. februar 2016: Reglene om unntak fra kompetansekravene i punkt 7.2 er nå presisert.

26. juni 2017: Den tidsbegrensede dispensasjonen for lærere utdannet før 1. januar 2014 er nå omtalt. Faget som tidligere het prosjekt til fordypning er nå omtalt som yrkesfaglig fordypning.

Relevante rettskilder

- Prop. 82 L (2014-2015) (regjeringen.no)
- Innst. 352 L (2014-2015) (stortinget.no)
- Rundskriv F-02-12 Informasjon om endringer i opplæringsloven og privatskoleloven (undervisningskompetanse m.m.) (Kunnskapsdepartementet)
- Rundskriv F-025-03 Praktisering av forskriftsbestemmelsene om lærerkompetanse i skoleverket (Kunnskapsdepartementet)

Oppgrader til en [støttet nettleser](#) for å få en reCAPTCHA-utfordring.

[Hvorfor skjer dette?](#)